

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішенням Наглядової ради
АТ «БАНК АЛЪЯНС»
Протокол № 92 від 14.12.2021

ПОГОДЖЕНО

Рішенням Правління
АТ «БАНК АЛЪЯНС»
Протокол № 92 від 13.12.2021

**ПОЛІТИКА ЕКОЛОГІЧНОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ
АТ «БАНК АЛЪЯНС»**

Зареєстровано у реєстрі
нормативних документів
№ документа 02-39-2

Загальна інформація про документ:

Відповідальний за документ/власник Бізнес-процесу:	<u>Управління контролю ризиків</u>
Розробник:	<u>Управління контролю ризиків</u>
Назва бізнес-процесу:	<u>Управління банківськими ризиками</u>
Рівень доступу:	<u>Для внутрішнього використання (з відкритим доступом)</u>

Історія змін документу:

Версія документу	Номер в реєстрі ВНД	Дата та номер Наказу / Протоколу щодо затвердження	Дата та номер Наказу / Протоколу щодо втрати чинності
1	02-39-1	Протокол НР № 43 від 07.07.2020	Протокол НР № 92 від 14.12.2021
2	02-39-2	Протокол НР №92 від 14.12.2021	

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	4
2. ЗАВДАННЯ ПОЛІТИКИ	6
3. ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНИМИ І СОЦІАЛЬНИМИ РИЗИКАМИ.....	6
4. ОСНОВНІ ІНСТРУМЕНТИ УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНИМИ І СОЦІАЛЬНИМИ РИЗИКАМИ КРЕДИТНИХ ПРОЕКТІВ БАНКУ	7
5. ЕКОЛОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ І СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БАНКУ	13
6. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПРОЗОРНОСТІ ЩОДО ЕКОЛОГІЧНОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	15
7. СИСТЕМА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ І ЗВІТНОСТІ	16
8. ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ	17
Додаток 1	18
Додаток 2	19
Додаток 3	21
Додаток 4	26
АРКУШ ПОГОДЖЕННЯ.....	28

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Політика екологічної та соціальної відповідальності АТ «БАНК АЛЬЯНС» (далі – Політика) розроблена з метою оцінки та мінімізації негативного впливу діяльності АТ «БАНК АЛЬЯНС» (далі - БАНК) на соціальний добробут на навколишнє середовище та відображає позицію Банку, який має на меті збереження довкілля та дотримання прав людини.

1.2. Усвідомлюючи свою відповідальність щодо екологічних та соціальних наслідків діяльності, Банк прагне постійного розвитку суспільства та всіляко підтримує 17 цілей сталого розвитку ООН, інтегруючи їх у свої підходи до різних щоденних викликів, з якими стикається.

1.3. Встановлені цією Політикою принципи є обов'язковими для застосування всіма структурними та відокремленими підрозділами Банку для проектів ІФС (Міжнародної Фінансової Компанії) та ЕІВ (Європейського Інвестиційного Банку), але в майбутньому Банк хоче застосовувати цю Політику до всього кредитного портфеля.

1.4. Політика розроблена відповідно до вимог законодавства України, нормативно-правових актів Національного банку України та внутрішніх документів Банку:

- Закону України «Про банки та банківську діяльність» від 07.12.2000 № 2121-III, із змінами та доповненнями;
- Закону України «Про ратифікацію Паризької угоди» від 14.07.2016 № 1469-VIII, із змінами та доповненнями.
- Закон України “Про охорону навколишнього природного середовища” від 25.06.1991 №1264 –XII, із змінами та доповненнями.
- Положення про організацію системи управління ризиками у банках України та банківських групах, затверджене постановою Правління Національного банку України від 11.06.2018 № 64, із змінами та доповненнями;
- Стратегії управління ризиками у АТ «БАНК АЛЬЯНС»;
- Кодекс поведінки (етики) АТ "БАНК АЛЬЯНС";
- та інші.

1.5. Політика базується на:

- **Екологічні та соціальні стандарти Європейського Інвестиційного Банку (далі - ЄІВ):**
  - **Умови роботи та зайнятості** (заборона будь-якої примусової роботи, дотримання обмежень щодо мінімального віку прийняття на роботу, заборона дискримінації працівників за будь-якою ознакою, належне оформлення трудових договорів з працівниками, дотримання режиму робочого часу, вимог щодо понаднормових робіт, надання відпусток, офіційна заробітна плата, затримок та зменшення оплаті роботи, дотримання вимог трудового законодавства України тощо);
  - **Захист культурної спадщини** (дотримання конвенцій, законодавства у сфері охорони всесвітньої культури та природної, а також археологічної спадщини тощо);
  - **Техніка безпеки та гігієна роботи** (безпечні та нешкідливі умови роботи, проведення навчання та інструктажу з техніки безпеки, ведення журналів, забезпечення працівників засобами індивідуального захисту, дотримання вимог законодавства України у сфері охорони роботи);
  - **Громадське здоров'я, безпека та захист** (передбачати, уникати або мінімізувати та ефективно пом'якшувати ризики та негативні наслідки для здоров'я та безпеки громад, тощо);
  - **Захист при вимушеному переселенні та втраті засобів існування** (уникати проекти, які провокують вимушене переселення, якщо це неможливо уникнути – розробка та виконання плану заходів щодо мінімізації та пом'якшення негативних наслідків з належним забезпеченням прав осіб, яких це стосується, тощо);

- **Права та інтереси вразливих груп та меншин** (відсутність дискримінації щодо вразливих груп та меншин: жінок, людей похилого віку, дітей, осіб з обмеженими можливостями, недопущення порушень/обмежень їхніх прав та інтересів тощо);
  - **Участь громадськості та взаємодія із зацікавленими сторонами** (інформування зацікавлених сторін, консультації із зацікавленими сторонами, механізм врегулювання скарг та претензій, розвиток спроможності зацікавлених сторін)
- **Стандартів діяльності з екологічної та соціальної сталості Міжнародної Фінансової Корпорації (IFC Performance Standards on Environmental and Social Sustainability):**
- **Стандарт 1** - Оцінка та управління екологічними та соціальними ризиками та впливами;
  - **Стандарт 2** - Організація та умови роботи;
  - **Стандарт 3** - Ефективне використання ресурсів та запобігання забруднення;
  - **Стандарт 4** - Здоров'я та безпека громадського населення;
  - **Стандарт 5** - Придбання землі та вимушене переселення;
  - **Стандарт 6** - Збереження біорізноманіття та збалансоване управління живими природними ресурсами;
  - **Стандарт 7** - Корінні народи;
  - **Стандарт 8** - Культурна спадщина.

1.6. Базовими принципами Політики, які впливають на наближення суспільства до сталого розвитку, є:

- врахування думки громадськості у процесах прийняття рішень;
- поширення ідеї екологічної та соціальної відповідальності суспільства;
- забезпечення дотримання прав людини, унеможливлення дискримінації;
- сприяння впровадженню гідних умов роботи;
- сприяння охороні навколишнього середовища та мінімізації негативних впливів;
- запровадження кращого міжнародного досвіду та стандартів у сфері соціальної та екологічної відповідальності;
- сприяння збереженню багатого різноманіття нашого світу – біологічної, культурної, мовної, а також історичної та природної спадщини.

1.7. Політика базується на трьох основних напрямках:

- управління екологічними та соціальними ризиками проектів, що кредитуються Банком;
- управління проектами соціально-економічної інфраструктури, включаючи проекти з енергоефективності;
- екологічний менеджмент та соціальна відповідальність Банку;

1.8. У межах цієї Політики терміни використовуються у такому значенні:

Зацікавлені сторони – усі особи/або групи, які впливають на певну операцію або можуть впливати на неї. Зацікавленими сторонами може бути особи, групи інтересів, корпоративні організації. Вони можуть бути як внутрішні (наприклад, акціонери, менеджери, тощо), так і зовнішні (компанії, інвестори, постачальники, позичальники, тощо).

Екологічний менеджмент - частина загальної системи управління, що включає організаційну структуру, діяльність із планування, обов'язки, відповідальність, досвід, методи, методика, процеси і ресурси для розробки, здійснення й аналізу екологічної політики.

Екологічний ризик ймовірність виникнення збитків, додаткових втрат або недоотримання доходів внаслідок забруднення навколишнього середовища, а також створення небезпеки для біорізноманіття.

Культурна спадщина – це сукупність успадкованих людством від попередніх поколінь об'єктів культурної спадщини, результат духовної та матеріальної діяльності;

Ресурсоефективність - це підвищення економічної ефективності виробництва, зниження виробничих ризиків для людей та зменшення навантаження на навколишнє середовище.

Соціальний ризик - ймовірність виникнення збитків, додаткових втрат або недоотримання доходів внаслідок виникнення небезпеки для здоров'я та безпеки людей, негативного впливу на місцеві спільноти, культурну та археологічну спадщину.

2. ЗАВДАННЯ ПОЛІТИКИ

Політика запроваджує екологічні та соціальні стандарти, які сприяють покращенню екологічних показників, мінімізації впливу на довкілля, забезпечує здоров'я та безпеку соціуму.

Завданнями Політики є:

- за напрямом «Управління екологічними та соціальними ризиками проектів, що кредитуються Банком» - встановлення основних принципів щодо управління екологічними та соціальними ризиками проектів, що кредитуються Банком;
- у напрямку **"Управління проектами соціально-економічної інфраструктури, включаючи проекти з енергоефективності"** - встановлення основних принципів щодо пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптації до них.
- за напрямом «Екологічний менеджмент та соціальна відповідальність Банку» - запровадження екологічних та соціальних стандартів, які сприятимуть покращенню екологічних та соціальних показників, мінімізації впливів Банку на навколишнє середовище, покращенню якості умов роботи та здоров'я працівників Банку.

3. ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНИМИ І СОЦІАЛЬНИМИ РИЗИКАМИ

3.1. Організаційна структура системи управління екологічними та соціальними ризиками побудована з дотриманням принципу трьох ліній захисту. Серед ключових учасників можна виділити:

- Підрозділи першої лінії захисту (бізнес-підрозділи);
- Управління контролю ризиків;
- Правління Банку;
- Наглядова рада Банку.

3.2. Підрозділи першої лінії захисту (бізнес-підрозділи) забезпечують:

- надання пакетів документів для оцінки екологічних та соціальних аспектів діяльності позичальників за кредитними проектами IFC та EIB;
- надання позичальником інформації щодо екологічних та соціальних аспектів його діяльності;
- контроль за дотриманням ковенантів щодо екологічних та соціальних ризиків.

3.3. Управління контролю ризиків забезпечують:

- у межах оцінки кредитного ризику своєчасне виявлення, вимірювання, моніторинг, контроль, інформування щодо соціальних та екологічних ризиків;
- підготовку інформації щодо екологічних та соціальних аспектів діяльності позичальників за кредитними проектами у рамках загального висновку щодо можливості здійснення кредитної операції;
- функціонування системи внутрішньої звітності щодо екологічних та соціальних ризиків.
- Начальник Управління контролю ризиків (CRO) має право бути присутнім на засіданнях Правління Банку, комітетів та інших колегіальних органів, утворених Правлінням Банку, та накладати заборону (вето) на рішення цих органів, якщо реалізація таких рішень призведе до порушення встановленого ризик-апетиту та/або затверджених лімітів ризику, а також в інших випадках, встановлених Наглядовою радою Банку, та невідкладно інформує Наглядову раду Банку про такі рішення.

Політика екологічної та соціальної відповідальності АТ «БАНК АЛЬЯНС»

3.4. Правління:

- реалізує Політику екологічної та соціальної відповідальності АТ «БАНК АЛЬЯНС», затверджену Наглядовою радою, забезпечує впровадження процедур виявлення, оцінки, контролю та моніторингу соціальних та екологічних ризиків;
- розглядає звіти щодо фінансування проектів ІФС та ЕІВ, пов'язаних із мінімізацією соціальних та екологічних ризиків.

3.5. Наглядова рада:

- затверджує Політику екологічної та соціальної відповідальності АТ «БАНК АЛЬЯНС»;
- здійснює контроль за ефективністю функціонування системи управління екологічними та соціальними ризиками;
- затверджує звіти щодо фінансування проектів ІФС та ЕІВ, пов'язаних із мінімізацією соціальних та екологічних ризиків.

4. ОСНОВНІ ІНСТРУМЕНТИ УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНИМИ І СОЦІАЛЬНИМИ РИЗИКАМИ КРЕДИТНИХ ПРОЕКТІВ БАНКУ

Управління екологічними та соціальними ризиками кредитних проектів Банку базується на:

- виключення фінансування найбільш шкідливих видів діяльності;
- відповідності фінансування кредитних проектів вимог природоохоронного законодавства України (Додаток 2 до Політики)
- запровадження системи оцінки та моніторингу екологічних та соціальних ризиків кредитних проектів Банку.

4.1. Виключення фінансування найбільш шкідливих видів діяльності

Для виключення фінансування найбільш шкідливих видів діяльності у Банку створюється перелік виключень на фінансування. Перелік виключень містить види економічної діяльності, фінансування яких не здійснюється.

- виробництво будь-яких продуктів, торгівля ними, або інші види діяльності, якщо такі визнаються незаконними згідно із законодавчими чи нормативними актами країни здійснення проекту, або міжнародними конвенціями або договорами, або є предметом міжнародних заборон, такі як лікарські препарати, пестициди/гербіциди, озоноруйнівні речовини, ПХБ (поліхлоровані біфеніли), дика флора та фауна, або продукти, що є предметом регулювання конвенції СІТЕС (конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої фауни та флори, що знаходяться під загрозою зникнення);
- виробництво чи торгівля озоноруйнівними речовинами, що підлягають виведенню з міжнародного обігу;
- виготовлення та торгівля алкогольними напоями (за винятком вина та пива);
- виготовлення та торгівля тютюном;
- виготовлення або торгівля радіоактивними матеріалами (зокрема зберігання та переробка радіоактивних відходів). Дане обмеження не поширюється на придбання медичного обладнання, апаратури для контролю якості (вимірювальної техніки) та будь-якого іншого обладнання, джерело радіоактивного випромінювання в яке є малопотужним та/або належним чином екранованим;
- діяльність, пов'язана з ядерною промисловістю чи ядерними матеріалами;
- транспортування нафти та інших небезпечних речовин у танкерах, що не відповідають вимогам Міжнародної морської організації (ІМО);
- виготовлення або торгівля зброєю (у тому числі мисливською) та боєприпасами;
- азартні ігри (у тому числі онлайн), казино та подібні види діяльності;

- виготовлення або торгівля незв'язаними азбестовими волокнами (не поширюється на купівлю та використання пов'язаних азбестоцементних листів, де вміст азбесту становить менше 20%);
- дрифтерне рибальство у морському середовищі з використанням сіток понад 2,5 км завдовжки;
- виготовлення чи торгівля лісом чи іншими продуктами лісового господарства, крім стало керованих лісів;
- промислові лісозаготівлі у незайманих вологих тропічних лісах;
- виробництво лісоматеріалів та інших продуктів лісівництва, або торгівля ними, якщо зазначена продукція видобувається з лісів, у яких не забезпечується екологічно стійке ведення лісового господарства;
- виготовлення, торгівля, зберігання або транспортування значних обсягів небезпечних хімічних речовин або використання небезпечних хімічних речовин у комерційних масштабах;
- гідроелектростанції з потужністю понад 15 МВт.

Крім зазначених у Переліку виключень для фінансування видів діяльності, з екологічних та соціальних міркувань Банк не фінансує:

- виробництво або діяльність на землях, що використовуються для підтримки коштів для існування групами населення, що знаходяться у вразливому становищі (наприклад, у верхів'ях річок, що використовуються для лову риби та/або водопостачання, на землях для випасу худоби, полювання, сіножаті, тощо);
- виробництво або діяльність з ризиком негативного впливу на корінні народи/меншини;
- провадження або діяльність, яка може призвести до примусового переселення;
- провадження або діяльність, пов'язана із шкідливими або експлуатаційними формами примусової роботи/шкідливою дитячою працею (під примусовою роботою розуміється робота або послуга, яка не виконується добровільно, що вилучається з фізичної особи під загрозою сили або покарання, а шкідлива дитяча праця означає економічно вигідне працевлаштування дітей, або така зайнятість, яка може становити небезпеку або перешкоджати навчанню дитині, або завдавати шкоди здоров'ю дитини, її фізичному, розумовому, духовному, моральному чи соціальному розвитку);
- виробництво або діяльність, яка може мати значні непереборні ризики, яких неможливо уникнути або пом'якшити або істотний несприятливий вплив на навколишнє середовище, охорону здоров'я та безпеки, біорізноманіття, культурну та археологічну спадщину (під зазначеними ризиками розуміються такі, для яких неможливо створити план дій щодо їх усунення або пом'якшення).

Перелік виключень для фінансування переглядається щорічно у рамках актуалізації цієї Політики Управлінням контролю ризиків за необхідності із залученням відповідальних підрозділів Банку шляхом внесення змін до Політики.

Перевірка відповідності видів діяльності описаних вище діяльності компанії виконується бізнес-підрозділом на етапі звернення клієнта за отриманням кредиту. Співробітники бізнес-підрозділу здійснюють перевірку виду діяльності компанії на предмет відповідності діяльності зі Переліку виключень, у разі якщо вид діяльності компанії відповідає виду діяльності із Переліку виключень співробітництво з таким контрагентом припиняється, якщо вид діяльності компанії не входить до Переліку виключень заявка на кредит підлягає подальшого розгляду службами Банку.

Також, співробітники бізнес-підрозділу проводять щоквартальний моніторинг чинних контрагентів Банку щодо появи в їх діяльності видів перерахованих у Переліку виключень. У разі виявлення такого виду діяльності проводиться робота з контрагентом з метою виключення такого виду діяльності або розглядається питання про припинення співпраці з таким контрагентом та припинення його фінансування.

4.2. Впровадження системи оцінки та моніторингу екологічних та соціальних ризиків проектів, що фінансуються Банком

Система оцінки та моніторингу екологічних та соціальних ризиків проектів Банку розроблена на основі кращого світового досвіду та стандартів ЄІБ та ІФС у сфері оцінки соціальних та екологічних показників діяльності та введена як невід'ємна частина кредитного процесу Банку. Система складається з двох елементів: оцінки ризиків та моніторингу ризиків.

Підхід до класифікації проектів відбувається таким чином, а саме – всі проекти ІФС та ЕІВ, що фінансуються Банком, мають бути віднесені до однієї з наступних категорій залежно від екологічних та соціальних ризиків:

Категорія А (високий ризик):

Проект, ймовірно, матиме негативні екологічні впливи – відчутні, різні чи безпрецедентні. Потенційний вплив розглядається як «відчутний», якщо він може стати незворотнім (наприклад, веде до втрати великого ареалу природного довкілля), зачіпає інтереси соціально вразливих груп населення або етнічних меншин, веде до вимушеного переміщення та переселення або позначається на стані важливих об'єктів культурної спадщини. Потрібна повна оцінка впливу на навколишнє середовище (ЕІА).

Категорія В (середній ризик):

Проект може призвести до певних екологічних впливів, однак ці дії зачіпають конкретний район і лише деякі з них мають необоротний характер; вплив незворотного характеру може взагалі бути відсутнім. У більшості випадків стандартами діяльності, керівними принципами або критеріями проектування заздалегідь, передбачені заходи щодо пом'якшення таких впливів. Можливі негативні впливи на населення чи екологічно важливі райони мають менш виражений негативний характер, ніж у проектів Категорії А. Повна оцінка впливу на навколишнє середовище (ЕІА) може не знадобитися, проте необхідна оцінка очікуваного впливу.

Категорія С (низький ризик):

Проект, швидше за все, не матиме жодного чи матиме мінімальний негативний вплив на навколишнє середовище. Додаткова оцінка впливу на довкілля не потрібна.

Приклади віднесення проектів до зазначених вище категорій наведено у Додатку 1 до Політики.

Оцінка екологічних та соціальних ризиків інтегрована у Кредитну політику Банку та є невід'ємною частиною кредитного процесу Банку. За всіма кредитними проектами ІФС та ЕІВ здійснюється оцінка екологічних та соціальних ризиків Управлінням контролю ризиків. Управління контролю ризиків присвоює категорію ризику за кредитним проектом шляхом відображення даної інформації у висновках про доцільність проведення кредитної операції за проектом.

При необхідності Банк може залучати зовнішніх консультантів з ЕІС питань для оцінки ризиків при фінансуванні проектів категорії А або В.

4.2.1. Оцінка екологічних та соціальних ризиків проектів

Оцінка екологічних та соціальних ризиків є невід'ємним компонентом системи управління ризиками Банку.

Банк у рамках розгляду заявки від клієнта отримання кредитних коштів поруч із оцінкою фінансового становища, платоспроможності і кредитоспроможності позичальника проводить комплексну оцінку екологічних і соціальних ризиків властивих кожному кредитному проекту.

Соціально-екологічна оцінка заснована на поточній інформації, включає точний опис та визначення проекту та будь-яких пов'язаних з ним аспектів, а також вихідні соціально-екологічні дані з відповідним рівнем деталізації, достатнім для опису характеристик та виявлення ризиків та впливів, а також заходів щодо їх пом'якшення. У ході оцінки аналізуються потенційні соціально-екологічні ризики та вплив проекту; розглядаються альтернативи проекту; визначаються шляхи удосконалення відбору проектів, їх розміщення, планування, розробки та реалізації з метою застосування схеми заходів щодо пом'якшення несприятливих соціально-екологічних впливів та пошуку можливостей для підвищення позитивного впливу проекту. Соціально-екологічна оцінка передбачає взаємодію з заінтересованими сторонами, яка є невід'ємною складовою її частини.

У разі, коли Позичальники проводять соціально-екологічну оцінку до моменту звернення до Банку за отриманням кредитування, а документацію щодо управління соціально-екологічними ризиками (наприклад, план природоохоронних заходів) підготовлено та затверджено державними органами. У таких випадках Банк проводить експертизу процедури соціально-екологічної оцінки та відповідної документації, щоб визначити, наскільки вони відповідає вимогам цієї Політики для прийняття рішення щодо можливості подальшої співпраці з Клієнтом.

У рамках соціально-екологічної оцінки застосовується схема заходів щодо пом'якшення ризиків та негативних впливів, яка включає: прогнозування та запобігання ризикам та впливам; мінімізація або скорочення ризиків та впливів до прийняттого рівня, якщо їх неможливо запобігти; після мінімізації ризиків та впливів, пом'якшення наслідків; і якщо залишкові наслідки зберігаються, вони підлягають компенсації або відшкодуванню, якщо це можливо з технічної та фінансової точок зору.

Особливу увагу, при оцінці екологічних та соціальних ризиків Банк акцентує на фінансуванні проектів, пов'язаних з агробізнесом. Поряд із загальною оцінкою екологічних та соціальних ризиків, Банк оцінює ризики, властиві агропромислому сектору. До екологічних ризиків в агропромисловому секторі можна віднести такі: деградація земель, засолення, підтоплення, вплив на біологічну різноманітність території внаслідок використання інтродуцентів та ГМО, а також порушення норм забезпечення хімічної безпеки через неправильне застосування пестицидів, екологічні ризики пов'язані з ймовірністю втрати коштів у результаті погіршення стану довкілля.

Екологічні ризики виявляються по-різному: це посилення сонячної радіації, зміна клімату, і викиди шкідливих речовин у повітря і воду. В результаті виникають різноманітні мутації живих організмів, часто шкідливі для людини, зменшується обсяг високоякісної сільськогосподарської продукції. Зниження екологічних ризиків потребує великих витрат коштів.

Біологічні ризики - можливі фінансові збитки, пов'язані з біологічною природою живих організмів, що використовуються в сільському господарстві. На рівень ризику впливають: виконання комплексу технологічних операцій, дотримання умов зберігання та термінів реалізації продукції. Крім того, сільськогосподарські рослини та тварини страждають від хвороб та шкідників. Всі ці фактори враховуються щодо ідентифікації, оцінки екологічних та соціальних ризиків та формування плану коригувальних заходів спрямованих на мінімізацію цих ризиків.

Оцінка екологічних та соціальних ризиків також враховує рекомендації та вимоги Посібника з охорони навколишнього середовища, здоров'я та безпеки IFC:

https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/Topics_Ext_Content/IFC_External_Corporate_Site/Sustainability-At-IFC/Policies-Standards/EHS-Guidelines/

Додатково під час визначення категорій ризику за кредитними проектами Банк використовує Список категорій екологічних та соціальних ризиків ЄБРР.

Процес оцінки екологічних та соціальних ризиків передбачає наступні заходи та побудовані на базі 3-х ліній захисту.

1-а лінія захисту – бізнес-підрозділи Банку виконують дії, пов'язані з первинною оцінкою екологічних та соціальних ризиків:

На етапі звернення клієнтів за отриманням кредиту бізнес-підрозділ Банку:

- проводять перевірку на відповідність видів діяльності клієнта Переліку виключень, передбачених цією Політикою; (у разі відповідності виду діяльності Переліку виключень подальша робота з потенційним позичальником припиняється, якщо вид діяльності не відповідає Переліку виключень перехід до наступного етапу оцінки),

— проводить анкетування клієнта (Додаток №4 до Політики);

— проводить збір необхідних документів для проведення екологічної та соціальної експертизи (Додаток №2 до Політики);

— здійснює попередню експертизу проекту на відповідність екологічних та соціальних ризиків вимогам цієї Політики;

— у разі відповідності кредитного проекту вимогам даної Політики надсилає заявку на розгляд до Управління контролю ризиків.

2-а лінія захисту – Управління контролю ризиків виконує верифікацію отриманих від бізнес-підрозділу документів, пов'язаних з оцінкою екологічних та соціальних ризиків:

- проводить комплексний аналіз екологічних та соціальних ризиків за кредитним проектом (Додаток №3 до Політики);
- привласнює категорію екологічного та соціального ризику за кожним проектом;
- формує висновок щодо доцільності/не доцільності проведення кредитної операції з урахуванням оцінки екологічних та соціальних ризиків за проектом;
- у разі потреби розробляє план коригувальних заходів для мінімізації екологічних та соціальних ризиків властивих конкретному кредитному проекту.

За підсумками оцінки соціальних та екологічних ризиків Банк може висувати до позичальника перелік додаткових вимог, спрямованих на мінімізацію чи усунення таких ризиків. З цією метою, індивідуально розроблятиметься план заходів щодо усунення таких ризиків, який підлягає моніторингу з періодичністю встановленою індивідуально для кожного проекту.

Ухвалення рішення про проведення кредитної операції:

Кредитний комітет/Правління/Наглядова рада Банку приймає рішення у межах своїх повноважень щодо проведення кредитної операції з урахуванням прийнятності/не прийнятності екологічних та соціальних ризиків для Банку, затверджує план коригувальних заходів, що включається до кредитного договору та підлягає виконанню позичальником.

3-я лінія захисту – Служба внутрішнього аудиту.

Служба внутрішнього аудиту здійснює перевірку виконання підрозділами Банку вимог даної Політики, відповідність даної Політики найкращим світовим практикам оцінки та управління екологічними та соціальними ризиками в Банку.

4.2.2. Моніторинг екологічних та соціальних ризиків проектів

Моніторинг екологічних та соціальних ризиків здійснюється Банком шляхом опрацювання проектів позичальників та контролю за дотриманням ковенант зазначених у цих кредитних проектах.

Банк здійснює моніторинг соціально-екологічної ефективності проекту відповідно до кредитного договору (включаючи план коригуючих заходів). Ступінь та спосіб моніторингу узгоджуються Банком та Позичальником та відповідають характеру проекту, його соціально-екологічним ризикам та впливам, а також вимогам щодо забезпечення відповідності даної Політики. Позичальник забезпечує наявність необхідних для проведення моніторингу інституційних механізмів, систем, ресурсів та персоналу. Там, де це є доцільним, і відповідно до плану коригувальних заходів, Позичальник залучає зацікавлені та треті сторони, наприклад, незалежних експертів, місцеві громади для доповнення або перевірки своєї діяльності з моніторингу. Якщо інші організації або треті сторони несуть відповідальність за управління конкретними ризиками та впливами та за реалізацію заходів щодо їх пом'якшення, Позичальник повинен співпрацювати з такими організаціями та третіми сторонами для розробки та моніторингу здійснення таких заходів щодо пом'якшення впливу цих ризиків. Моніторинг допомагає відслідковувати соціально-екологічну ефективність проекту, визначати досягнення запланованих результатів та відповідність різним соціально-екологічним вимогам, а також виявляти необхідність здійснення додаткових заходів. Результати моніторингу заходів пом'якшення ризиків та впливів, викладених у плані коригувальних заходів, Банк документує у формі звітів за планом, цей документ є невід'ємною частиною кредитної справи. Цілі та види моніторингу соціально-екологічних впливів проекту та заходів, спрямованих на їх пом'якшення, сформульовані у плані коригувальних заходів та відображаються у вигляді ковенантів у кредитному договорі. Для забезпечення ефективності моніторингу, звітності та управління соціально-екологічними показниками проекту протягом усього проектного циклу формування систем та ресурсів моніторингу, бізнес-підрозділи Банку відповідають за проведення моніторингу, а також збір вихідних (фонових) даних.

Моніторинг передбачає документування інформації, що дозволяє відслідковувати ефективність діяльності, та запровадження відповідних механізмів операційного контролю

для перевірки та порівняння динаміки розвитку ситуації щодо дотримання соціально-екологічних вимог. Моніторинг коригується залежно від ефективності діяльності, а також дій, вжитих за вказівкою відповідних регулюючих органів та відгуків зацікавлених сторін, таких як представники населення. Результати моніторингу документуються позичальником. Позичальник подає Банку регулярні звіти про результати моніторингу відповідно до плану коригувальних заходів (а також виконання кovenантів, передбачених кредитним договором). У таких звітах відображається точна та об'єктивна картина реалізації проекту, зокрема інформація про виконання вимог. У ході реалізації проекту Позичальник подає звітність про взаємодію із заінтересованими сторонами.

Позичальник та Банк описують у кредитному договорі (додатку до кредитного договору) формат, зміст та частоту подання звітів, які можуть змінюватися залежно від характеру проекту та значущості соціально-екологічних ризиків, впливів та заходів їх пом'якшення. При необхідності, інформація про результати моніторингу може надаватися третім особам, задіяним у реалізації проекту, а також задіяним особам.

На підставі результатів моніторингу:

- позичальник виявляє будь-які необхідні коригуючі та попереджувальні дії та включає їх у переглянутий план коригувальних заходів або відповідний механізм управління у вигляді, прийнятному для Банку.
- позичальник здійснює узгоджені коригувальні та попереджувальні дії відповідно до переглянутого плану коригувальних заходів або відповідного механізму управління, та контролює та подає звітність за результатами виконання таких дій.
- позичальник сприяє співробітникам Банку або його консультантам, що діють від імені Банку, у відвідуванні території здійснення проекту.
- позичальник повідомляє Банк про будь-які інциденти або аварії, що сталися під час реалізації проекту, які чи можуть мати значний негативний вплив на навколишнє середовище, порушені громади, населення або працівників. У повідомленні повинна бути докладна інформація про інцидент або аварії, що відбулися, включаючи дані про смертельні випадки та отримані серйозні травми.
- позичальник вживає негайних заходів для усунення наслідків інциденту або аварії та запобігання їх повторенню відповідно до законодавства та СЕС.

Перераховані вище зобов'язання позичальника відображаються в кредитному договорі (у додатку до договору).

Періодичність проведення моніторингу екологічних та соціальних ризиків залежно від категорії проекту:

Категорія проекту	Періодичність моніторингу	Відповідальний підрозділ	Контроль
Категорія А	щокварталу	Бізнес-підрозділ	Управління контролю ризиків/кредитний комітет/Правління
Категорія В	Раз на півроку	Бізнес-підрозділ	Управління контролю ризиків/кредитний комітет/Правління
Категорія С	Раз у рік	Бізнес-підрозділ	Управління контролю ризиків/кредитний комітет/Правління
Індивідуальний план коригувальних заходів щодо усунення/мінімізації соціальних та екологічних ризиків	Щомісячно або з періодичністю зазначеної у плані коригувальних заходів або кovenант у кредитному договорі	Бізнес-підрозділ	Управління контролю ризиків/кредитний комітет/Правління

Бізнес-підрозділи Банку здійснюють моніторинг екологічних та соціальних ризиків залежно від категорії проекту та встановленої періодичністю відповідної категорії проекту, а також моніторинг виконання плану коригувальних заходів/ковенант у кредитному договорі.

За результатами проведеного моніторингу бізнес-підрозділи готують службову записку з результатами проведеного моніторингу, пропозиції щодо внесення змін до плану коригувальних заходів, висновки щодо доцільності здійснення подальшої співпраці з клієнтом.

Управління контролю ризиків проводить верифікацію даних згідно з результатами моніторингу, коригує категорію ризику за необхідності, формує висновки щодо доцільності коригування або розробки нових планів коригуючих заходів, висновок щодо доцільності/недоцільності співпраці із позичальником.

Кредитний комітет/Правління/Наглядова рада Банку приймає рішення в рамках своїх повноважень щодо проведення кредитної операції з урахуванням прийнятності/неприйнятності екологічних та соціальних ризиків для Банку, за результатами проведеного моніторингу, затверджує зміни до плану коригувальних заходів, що включається до кредитного договору та підлягає виконанню позичальником.

5. ЕКОЛОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ І СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БАНКУ

Екологічний менеджмент та соціальна відповідальність Банку передбачає запровадження механізму управління та моніторингу екологічних та соціальних показників діяльності Банку.

Цей механізм розробляється на основі кращого світового досвіду та стандартів у цій сфері, регулює щоденну діяльність усіх підрозділів Банку та включає такі напрямки:

- управління та моніторинг соціальних показників діяльності Банку;
- управління та моніторинг екологічних показників діяльності Банку.

5.1. Управління та моніторинг соціальних показників діяльності Банку

Управління та моніторинг соціальних показників діяльності Банку відбувається шляхом:

- запровадження процедури обліку соціальних показників кадрової політики;
- використання процедури врегулювання внутрішніх конфліктів.

5.1.1. Процедура обліку соціальних показників кадрової політики Банку

Співробітники мають важливе значення для досягнення місії Банку.

Банк прагне формувати живу спільноту колег і створювати надихаюче, здорове та соціально-привітне робоче середовище.

Банк забезпечує справедливий, прозорий та професійний процес відбору та підбору персоналу, заохочує зворотний зв'язок для підвищення ефективності роботи установи та співробітників, забезпечує навчання, розвиток та можливості зростання, сприяє рівним можливостям та підтримує різноманітність, не терпить будь-якої дискримінації чи цькування, турбується про здоров'я та безпеку співробітників, підтримує право співробітників на свободу об'єднання, свобода вираження поглядів та право на колективні переговори, справедливо винагороджує результати та досягнення.

Процедура обліку соціальних показників кадрової політики Банку є частиною кадрової політики, яка описує ключові соціальні норми щодо дотримання чинного трудового законодавства, Кодексу поведінки (етики) та актів внутрішнього регулювання щодо безпеки роботи та охорони здоров'я працівників Банку.

5.1.2. Процедура врегулювання внутрішніх конфліктів

Процедура врегулювання внутрішніх конфліктів визначає механізм подання, реєстрації, відстеження, обробка та реагування на скарги працівників Банку з метою формування здорового корпоративного духу..

Регламентация механізму інформування (у тому числі конфіденційного та анонімного, тобто незалежно від внутрішньої системи субординації) про неналежні (в т.ч. протиправні) дії працівників Банку, з метою реалізації принципів відкритості та прозорості, соціальної відповідальності, відповідності встановленим етичним та корпоративним норм, а також з

метою протидії корупції, шахрайству, зловживанню службовим становищем та іншим забороненим діям визначено Порядком прийому та розгляду конфіденційних повідомлень про неприйнятну поведінку працівників АТ «БАНК АЛЬЯНС».

Скарги на працівників Банку можна зареєструвати через сайт Банку: (Інформація про Банк, розділ Комплаєнс) https://bankalliance.ua/ru/about_bank/compliance.

5.2. Управління та моніторинг екологічних показників діяльності Банку

Управління та моніторинг екологічних показників діяльності Банку включає:

- облік енергоспоживання, впровадження прогресивних технологій енергоспоживання та освітлення;
- відповідальне споживання ресурсів, пріоритет у використанні ресурсів, які виготовлені з екологічної чи переробленої сировини;
- мінімізація шкідливого впливу на довкілля під час використання транспорту задля забезпечення виконання службових потреб.

5.2.1. Облік енергоспоживання, впровадження прогресивних технологій енергоспоживання та освітлення

Банк визначає пріоритетом запровадження ефективного енергоспоживання, прогресивних технологій освітлення та скорочення споживання енергоресурсів, що використовуються для освітлення, кондиціонування та обігріву приміщень.

5.2.2. Відповідальне споживання ресурсів, пріоритет у використанні ресурсів, які виготовлені з екологічної чи переробленої сировини

Банк визначає пріоритетним використання ресурсів, які виготовлені з екологічної чи переробленої сировини. Одним із прикладів, це офісний папір. Банк знищує офісний папір за допомогою подрібнювачів, такий папір забирається спеціальною компанією та використовується для переробки.

5.2.3. Мінімізація шкідливого впливу на довкілля під час використання транспорту задля забезпечення виконання службових потреб.

Автомобільний парк є практично основним джерелом забруднення навколишнього середовища, а також одним з джерел, яке створює високий рівень шуму та вібрацію. Екологічні збитки від експлуатації автотранспортних засобів зумовлені токсичними викидами. Автотранспорт істотно впливає збільшення концентрації в атмосфері вуглекислого газу і, тим самим, на процес глобального потепління клімату у світі.

Тому, Банк визначає пріоритетним використання нового транспорту та слідкує за ефективною експлуатацією автомобілів, а саме:

- Використання нових типів силового обладнання автомобілів із мінімальним викидом шкідливих речовин.
- Заміна конструкцій автомобілів та робочих процесів бензинових двигунів, з метою зниження токсичності відпрацьованих газів.
Удосконалення конструкції та робочих процесів бензинових двигунів спрямоване на підвищення стійкості загоряння та швидкості згоряння збіднених паливно – повітряних сумішей, які забезпечують низьку токсичність відпрацьованих газів. Автомобіль стає екологічно набагато чистішим у разі застосування електронних систем управління, які оптимізують роботу двигунів, гальмівних систем тощо.
- Застосування пристроїв для очищення або нейтралізації відпрацьованих газів.
Для автомобілів із бензиновими двигунами дуже ефективні каталітичні нейтралізатори потрійної дії. Для автомобілів із дизелями застосовують фільтри, які очищають відпрацьовані гази від сажі.
- Використання альтернативного або зміна характеристик традиційного пального.

Банком на постійній основі здійснюється контроль за експлуатацією службових автомобілів та проводиться діагностика на офіційних службах технічного обслуговування з метою мінімізації шкідливого впливу на навколишнє середовище під час використання транспорту для забезпечення виконання службових потреб.

6. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПРОЗОРНОСТІ ЩОДО ЕКОЛОГІЧНОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

З метою формування інформаційної прозорості щодо екологічної та соціальної відповідальності Банку Правління Банку забезпечує запровадження:

- Залучення зацікавлених сторін щодо екологічної та соціальної відповідальності Банку шляхом розміщення інформації на сайті Банку;
- Механізму обробки скарг, у тому числі, що стосуються безпосередньо екологічних та соціальних ризиків;
- Інформування щодо фінансування проектів, пов'язаних із мінімізації соціальних та екологічних ризиків.

Обов'язок клієнтів у своїй економічній діяльності дотримуватися прав людини, що є невід'ємним аспектом екологічної та соціальної стійкості. Цей обов'язок передбачає дотримання прав людини, запобігання порушенням прав інших людей та вирішенню питань негативного впливу на права людини, який може бути викликаний або посилений їхньою економічною діяльністю. Обов'язком клієнта є надання достатньої інформації для проведення Банком попередньої екологічної та соціальної оцінки відповідно до цієї Політики.

У фінансових угодах у рамках проектів IFC та EIB з клієнтами містяться конкретні положення та згода, що відображають вимоги IFC та EIB, що стосуються екологічних та соціальних питань. До їх числа відноситься згода про дотримання всіх відповідних вимог до проектів, а також надання всіх документів про екологічну та соціальну звітність, взаємодію із зацікавленими сторонами та інше. Договірні-правові документи також включають, у разі потреби, положення про права Банку та (або) наявні у нього засоби правового захисту на той випадок, якщо позичальник або фінансована компанія не виконає екологічних чи соціальних умов, що відповідають вимогам фінансових документів.

6.1. Притягнення зацікавлених сторін щодо екологічної та соціальної відповідальності Банку

Діалог із зацікавленими сторонами забезпечує важливий внесок у розвиток Банку та дозволяє бути в курсі нових питань постійного розвитку, розвивати та просувати критерії сталості, вирішувати проблеми постійного розвитку та заохочувати відповідні дії.

Залучення Банком зацікавлених сторін охоплює такі групи: інвестори, клієнти, підрядники, громадські об'єднання, фізичні особи, а також визначає механізми та канали комунікацій та зворотного зв'язку, відповідальних осіб тощо.

6.2. Механізм обробки зовнішніх скарг, у тому числі, що стосуються безпосередньо екологічних та соціальних ризиків

Механізм обробки скарг як невід'ємна частина стратегії з ефективного залучення зацікавлених сторін має велике значення для оцінки та пом'якшення екологічних та соціальних ризиків, пов'язаних із діяльністю проектів, що кредитуються Банком.

На офіційному сайті Банку створено канал комунікації з клієнтами, постачальниками, усіма зацікавленими сторонами: https://bankalliance.ua/ru/about_bank/consumer_information, у тому числі для забезпечення можливості отримання інформації щодо проектів, що кредитуються Банком.

Банк заохочує відгуки та коментарі будь-яких зацікавлених сторін та гарантує обробку потенційних висловлювань незадоволення справедливо, послідовно та оперативно.

Відповідно до ст. 20 Закону України "Про звернення громадян" звернення розглядаються та вирішуються у строк не більше одного місяця з дня отримання, а ті, які вимагають додаткового вивчення – невідкладно, але не пізніше 15 днів з дня їх отримання. У разі, якщо питання, порушені, вимагають більше часу на їх вивчення, керівник Банку або його заступник визначають термін розгляду, але не більше 45 днів. За наявності обґрунтованої письмової вимоги громадянина термін надання відповіді може бути скорочено.

Також, у Банку розроблено Порядок роботи зі зверненнями/скаргами/пропозиціями клієнтів АТ «БАНК АЛЬЯНС», який регламентує процедуру прийняття, реєстрації, розгляду та обробки звернень/скарг/пропозицій клієнтів у Банку при роботі з претензіями та письмовими зверненнями клієнтів (далі – Порядок), а також регламентує прийом, передачу,

Політика екологічної та соціальної відповідальності АТ «БАНК АЛЬЯНС»

обробку та обробку претензій/скарг/пропозицій, що надійшли до Банку через дистанційні канали, прийняті працівниками Банку, та встановлює такі вимоги:

- у порядок прийому, реєстрації та розгляду та обробки звернень Клієнтів;
- до порядку індивідуального прийому клієнтів;
- до порядку підготовки відповідей клієнтам.

Відповідно до цього Порядку:

- звернення, що надійшли у паперовому вигляді шляхом особистого подання клієнтом, кур'єрською та поштовою службами та за допомогою офіційної електронної пошти Банку (alliancebank@alliancebank.org.ua), реєструються відповідальним працівником Апарату Голови Правління в СЕД (системі електронного документообігу);
- звернення, що надійшли через дистанційні канали, а саме: Контактний центр, E-mail, Viber, Telegram та за формою «зворотний зв'язок» на сайті Банку, реєструються в Журналі реєстрації звернень КЦ, з подальшою реєстрацією в СЕД працівником Контактного центру Банку.

Усі звернення незалежно від способу їх надходження до Банку підлягають обов'язковому попередньому розгляду та реєстрації. Реєстрація звернень Клієнтів здійснюється в день їх надходження або на наступний робочий день після дня надходження у разі їх надходження в неробочий день.

Після реєстрації, звернення передаються Голові Правління або особі, яка виконує його обов'язки, для розгляду та визначення відповідального працівника (виконавця) для опрацювання та підготовки відповіді на звернення у порядку, визначеному чинним законодавством.

Відповідальний працівник – виконавець, який визначається Головою Правління, отримавши звернення, розглядає його та за результатами вивчення та перевірки, готує відповідь на Звернення Клієнта та підписує у Голови Правління, заступників Голови Правління, а у разі виявлення порушень додатково надає пропозиції щодо їх усунення.

Контроль за якістю та своєчасністю розгляду звернень Клієнтів здійснюють відповідальні особи, визначені у резолюції Голови Правління.

Звернення вважається розглянутим, якщо на нього надано повну, обґрунтовану з посиланням на законодавство України письмову відповідь клієнту та адресату (за наявності), який направив Звернення на розгляд до Банку з проханням поінформувати про результати розгляду.

7. СИСТЕМА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ І ЗВІТНОСТІ

7.1. Ефективна система внутрішнього контролю забезпечує належне функціонування моделі трьох ліній захисту ефективного управління екологічними та соціальними ризиками проектів Банку.

Перша лінія захисту

Бізнес-підрозділи першої лінії захисту відповідають задотриманням ковенант щодо екологічних та соціальних ризиків проектів Банку.

Друга лінія захисту

Управління контролю за ризиками несуть відповідальність за своєчасне виявлення, вимірювання, моніторинг, контроль, інформування щодо соціальних та екологічних ризиків.

Управління комплаєнсу здійснює контроль за виконанням вимог цієї Політики відповідальними працівниками Банку.

Третя лінія захисту:

Служба внутрішнього аудиту - здійснює незалежну оцінку ефективності діяльності першої та другої лінії захисту та загальну оцінку ефективності системи управління екологічними та соціальними ризиками.

7.2. Ризики та шляхи їх мінімізації:

№	Вид ризику	Фактор ризику / індикатор ризику / інформація, що підтверджує настання ризику	Вид внутрішнього контролю/контрольна процедура	Структурний/відділений підрозділ/контролер	Періодичність	Вид контролю
1	Комплаєнс-ризик	Недотримання відповідальними структурними підрозділами Банку вимог цієї Політики	Контроль ознайомлення з цією Політикою відповідальних працівників Банку	Керівники відповідальних структурних підрозділів Банку, Управління контролю ризиків, Управління комплаєнсу	постійно	попередній, поточний, подальший
2	Екологічний, соціальний ризик	Недотримання ковенант щодо екологічних та соціальних ризиків проектів Банку	Контроль керівників 1 лінії захисту (бізнес-підрозділів) за дотриманням ковенант щодо екологічних та соціальних ризиків проектів Банку	Підрозділи 1 лінії захисту (бізнес-підрозділи), Управління контролю ризиків	Постійно	Попередній поточний, подальший

7.3. Управління контролю ризиків забезпечує подання на щорічній основі звітності щодо фінансування проектів, пов'язаних із мінімізацією соціальних та екологічних ризиків на розгляд Правління та Наглядової ради Банку.

7.4. Підтримка цієї Політики у актуальному стані (або у разі змін законодавства України чи нормативно-правових актів НБУ тощо) та внесення змін, за потреби, покладається на Управління контролю ризиків.

7.5. Навчання співробітників Банку екологічним та соціальним ризикам відбувається згідно з Програмою навчання та підвищення кваліфікації працівників АТ «БАНК АЛЬЯНС» з питань управління ризиками». До цієї програми входить електронний курс з екологічних та соціальних ризиків, який також включає тестування для оцінки рівня знань та засвоєння пройденого матеріалу та призначається всім співробітникам Банку на щорічній основі та новоприйнятим працівникам при їх прийнятті на роботу.

7.6. Успішним вважається тестування з результатом 70% та більш правильних відповідей. При неуспішному проходженні тестування (менше 70%), відповідальними підрозділами (керівниками) може бути ініційовано повторне навчання та тестування працівникам, підготовка роз'яснень з проблемної тематики, підвищення кваліфікації працівників Банку для успішного проходження та засвоєння матеріалу.

8. ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

8.1. Політика набирає чинності з дня, наступного за днем її затвердження Наглядовою радою Банку, якщо інше не зазначено у рішенні Наглядової ради Банку.

8.2. Зміни та доповнення до цієї Політики затверджуються рішенням Наглядової ради та оформлюються шляхом викладу Політики у новій редакції. Прийняття нової редакції Політики автоматично призводять до припинення попередньої редакції. Перегляд Політики здійснюється не рідше одного разу на рік або у разі необхідності.

8.3. У разі невідповідності будь-якої частини цієї Політики законодавству України чи нормативно-правовим актам НБУ, у тому числі у зв'язку з прийняттям нових актів законодавства України чи нормативних актів НБУ, ця Політика діятиме лише в тій частині, яка не суперечитиме чинному законодавству України та нормативним актам НБУ.

8.4. Питання, не передбачені цією Політикою, регулюються нормами законодавства України та відповідними внутрішніми документами Банку.

Приклади віднесення проектів до категорій ризику

Віднесення проекту до тієї чи іншої категорії зумовлено рядом факторів, включаючи масштаб, розташування та масштаби впливу. Відповідно, наведені нижче приклади не є беззастережними – наприклад, деякі проекти з розвитку готельної інфраструктури/туризму можуть бути скоріше віднесені до категорії А, ніж до Категорії В.

Типові проекти Категорії А	
Проекти, які зачіпають інтереси корінних народів	Будівництво гребель та водосховищ
Проекти, що викликають необхідність переселення місцевих громад/сімей	Пестициди та гербіциди: виробництво та комерційне використання
Усі проекти, які створюють підстави для серйозної соціально-економічної стурбованості	Великі іригаційні проекти або інші проекти, що зачіпають систему водопостачання у конкретному регіоні
Проекти, пов'язані з вимушеним розвитком (наприклад, міграція углуб країни)	Діяльність з утилізації побутових або небезпечних відходів
Проекти, що впливають на об'єкти культурної спадщини (наприклад, об'єкти культу та місця археологічних розкопок)	Небезпечні хімічні речовини: виробництво, зберігання або транспортування в об'ємах, що перевищують межі значення
Проекти, які можуть призвести до серйозних професійних ризиків або ризиків для здоров'я населення	Розробка нафтогазових родовищ, включаючи будівництво трубопроводів
Вплив на місця існування, що охороняються або райони високого рівня біорізноманіття, включаючи водно-болотні угіддя, коралові рифи та мангрові ліси	Великі інфраструктурні проекти, включаючи будівництво портів та гаваней, аеропортів, доріг, залізничних систем та систем масових транзитних перевезень
Діяльність у сфері лісового господарства	Виплавки та збагачення металів та ливарне виробництво
Розробка родовищ корисних копалин (відкритим та закритим чином)	Великі проекти в галузі тепло- та гідроенергетики

Типові проекти Категорії В	
Пивоварні	Готельні / туристичні проекти
Виробництво цементу	Розробка родовищ корисних копалин (у невеликому масштабі)
Молочне господарство	Покриття металів
Харчова промисловість	Модернізація існуючих виробничих потужностей
Промислові підприємства загального профілю	Целюлозно-паперове виробництво
Лікарні	Текстильні фабрики

Типові проекти Категорії С	
Розробка програмного забезпечення	Факторингові компанії
Консалтингові фірми	Акціонерні реєстри
Сфера обслуговування	Фондові операції
Технічна допомога	Роздрібні банківські послуги

**Перелік первинних документів/
інформації, які необхідно надати для проведення екологічної та соціальної
оцінки проекту**

Щодо викидів в атмосферу

1. Дозвіл на викиди забруднюючих речовин в атмосферу у повному обсязі.
2. Копії сторінок відповідних розділів «Документів, у яких обґрунтовуються обсяги викидів в атмосферне повітря», у яких наводиться інформація щодо: з якими об'єктами межує підприємство; розмір санітарно-захисної зони; опис технологічних процесів підприємства; кількість та характеристика джерел викидів, види забруднюючих речовин, що викидаються в атмосферу; кількість та характеристика пилогазоочисних установок.
3. Інформація та відповідні документи щодо здійснення контролю за викидами в атмосферу, а саме: ким здійснюється контроль (копії договорів зі спеціалізованими організаціями), періодичність проведення перевірок (графіки планових перевірок – за наявності), результати (акти/протоколи) проведених перевірок/ досліджень за останні періоди.
4. Інформація щодо наявності автотранспортних засобів на балансі підприємства (їх кількість та склад); здійснення контролю над відпрацьованими газами цих автотранспортних засобів (ким проводиться, з якою періодичністю, результати останніх перевірок).

Щодо водокористування

1. ***Наявні*** дозвільні документи щодо водокористування (дозвіл на спеціальне водокористування, дозвіл на користування надрами, договір з підприємством, що здійснює водопостачання та прийом стоків; встановлені для підприємства нормативи ГДК забруднюючих речовин у стоках)
2. Інформацію щодо використання води на підприємстві:
  - характеристика використання води на господарсько-побутовій меті,
  - характеристика використання води для виробничих потреб: у яких технологічних процесах, на які цілі використовується; якими речовинами забруднюється;
  - як здійснюється очищення забруднених стоків (у разі наявності власних очисних споруд - навести опис застосовуваних систем очищення стоків, принципи їх функціонування (механічне/хімічне очищення, які використовуються реактиви);
  - чи використовується система оборотного водопостачання (короткий опис – на яких ділянках використовується, для яких цілей; здійснення скидів використаної води з цієї системи; проведення очищення цих скидів);
  - чи здійснюється попереднє очищення дощових/зливових вод, що відводяться з території підприємства.
3. Інформацію та відповідні документи щодо контролю якості стічних вод: ким здійснюється такий контроль; з якою періодичністю (графіки планових перевірок – за наявності); результати (протоколи/акти/ і т.п.) останніх перевірок.
4. Інформацію щодо здійснення миття автотранспорту підприємства (договору на його проведення спеціалізованими підприємствами, наявність спеціально відведених та обладнаних на підприємстві місць для її проведення, утилізація/очищення забруднених стоків після миття)

Щодо відходів

1. Копії договорів щодо утилізації/передачі стороннім організаціям усіх видів відходів, передбачених умовами згаданих дозволів/або звітів. Усі договори мають бути чинними на період проведення екологічної оцінки. Якщо відходи використовуються на підприємстві для повторної переробки або передаються населенню – необхідно надати відповідну інформацію.

Щодо використання небезпечних хімічних речовин

1. Інформація щодо: які саме небезпечні речовини використовуються, для яких цілей, у яких виробничих процесах.

2. Дозвільні документи на використання/зберігання цих речовин (дозвіл/ліцензії), наявність яких передбачена чинним законодавством.
3. Ким здійснюється контроль за поводженням із цими речовинами.

Щодо охорони праці, промислової та пожежної безпеки

1. План заходів щодо охорони роботи, промислової та пожежної безпеки на поточний рік
2. ПЛАС, якщо їхня наявність передбачена нормативними документами.
3. Акти за результатами періодичних медичних оглядів працівників
4. Інформація про чисельність працівників підприємства, зокрема жінок.
5. Акти останніх перевірок державних контролюючих органів щодо охорони роботи, промислової та пожежної безпеки.

Щодо загальних документів

1. Акти останніх перевірок проведених державними екологічними органами. У разі наявності приписів до згаданих актів перевірок необхідно надати: приписи, відповідні документи (плани, звіти, листи тощо) щодо усунення порушень.
  2. Статистика про травми, нещасні випадки, аварії, розливи і т.д.
  3. Плани природоохоронних заходів на підприємстві на поточний рік.
  4. Копії наказів призначення відповідальних за природоохоронну роботу для підприємства.
  5. Положення про природоохоронну роботу на підприємстві, свідоцтва про атестацію власних лабораторій (з областю атестації), що здійснюють виробничий контроль у сфері охорони природи/роботи на підприємстві.
  6. Сертифікат відповідності системи екологічного управління на підприємстві вимогам стандарту ISO 14001/або ISO 14004 (у разі наявності на підприємстві введеної системи управління навколишнім середовищем відповідно до вимог міжнародних стандартів).
  7. ОВНД – оцінка впливу на довкілля
  8. Інформація щодо того, чи проводилися Громадські консультації за проектом, чи публікувалися оголошення про громадські слухання у засобах масової інформації, заяви про екологічні наслідки? Якщо так, прохання надати копії.
  9. Інформація щодо того, чи плануються від обладнання, що встановлюється, негативні впливи на навколишнє середовище (вода, повітря, ґрунти, відходи).
  10. Сертифікат щодо впровадження системи харчової безпеки (НАССР).
- Під час опрацювання зазначених документів може виявитися потреба у наданні додаткових документів, пов'язаних із специфікою діяльністю підприємства або таких, на які є посилання у згаданих документах.

Звіт (Анкета) про проведення комплексної соціально-екологічної оцінки

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ			
1. Найменування клієнта			
2. Адреса місцезнаходження та ведення бізнесу			
3. Вид діяльності (характер бізнесу/сектор)			
4. Афілійована особа/бізнес/підрозділ			
5. Середньооблікова чисельність співробітників компанії			
6. Балансова вартість основних фондів компанії			
7. Менеджер по роботі з клієнтами	_____	_____	місце для підпису
	(ПІБ, найменування посади)		
8. Співробітник. Управління контролю ризиків	_____	_____	місце для підпису
	(ПІБ, найменування посади)		
9. Дата складання та заповнення звіту			
ОСНОВНІ УМОВИ УГОДИ ПРО ФІНАНСУВАННЯ			
10. Сума			
11. Термін			
12. Цільове призначення			
13. Номер та дата			
СОЦІАЛЬНО-ЕКОЛОГІЧНІ РИЗИКИ			
14. Рівень соціально-екологічного ризику, наданий проекту: А (високий), В (середній), С (низький)			
ПЕРЕЛІК УТОЧНЮЮЧИХ ПИТАНЬ	ТАК	НІ	КОМЕНТАРІ
15. Чи належить діяльність компанії до Списку галузей, виключених із системи фінансування МФК?			
16. Чи відповідає проект нормам чинного природоохоронного законодавства? Чи є у позичальника необхідні дозволи, укладання екологічної перевірки, гарантії та заяви? Коли закінчується термін їхньої дії?			
17. Чи є у кредитному досьє клієнта додаток до угоди про фінансування щодо дотримання позичальником норм чинного законодавства?			
18. Яким чином позичальник дотримується норм трудового законодавства, що стосуються, зокрема, найму неповнолітніх, заборони на використання примусової праці та заборони дискримінації на робочому місці?			
ОСНОВНІ ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ			
19. Які основні фактори негативного впливу на навколишнє середовище, екологічні ризики та відповідальність за забруднення довкілля пов'язані з реалізацією проекту?			
20. Які можливості для покращення стану довкілля?			
21. Які проводяться заходи (вживаються заходи) позичальником із зберігання та утилізації добрив тваринного походження?			
22. Які процедури застосовуються позичальником для очищення стічних вод?			
23. Які процедури застосовуються позичальником з ліквідації мертвих та хворих тварин? Чи здійснює компанія кремацію мертвих тварин чи, навпаки, проводить їхнє поховання?			
24. Які заходи вживаються для забезпечення належної утилізації медичних відходів?			

25. Чи має компанія у своєму штаті співробітників (агрономів), відповідальних за належне зберігання, використання та утилізацію хімікатів?	
1.1 Соціальна та екологічна оцінка та програма управління	
Чи розроблена позичальником система менеджменту для виявлення екологічних та соціальних впливів та ризиків своїх операцій?	
Чи є позичальник сертифікати, що відповідають передовій практиці (ISO (НАССР/ISO 22000, GMP, ISO 9001; ISO 14001; OHSAS 18001;) тощо)?	
1.2 Організаційні ресурси	
Чи визначено працівників, відповідальних за впровадження та функціонування системи менеджменту?	
Чи розроблено позичальником програми навчання відповідальних осіб?	
1.3 Залучення громадськості	
Чи забезпечує цей порядок вільні, завчасні та поінформовані консультації із зачепленими спільнотами (якщо застосовується)?	
Чи має позичальник механізм розгляду скарг для населення?	
Чи спрямовується періодично необхідна інформація про екологічні та соціальні аспекти діяльності вищому керівництву компанії позичальника, інвесторам?	
2.1 Умови праці та регулювання виробничих відносин	
Чи розроблена в компанії позичальника кадрова політика? Чи є вона зрозумілою та легко доступною для всіх співробітників?	
Чи документально оформляються умови роботи та прийому на роботу і чи доводяться вони до відома всіх працівників, що залучаються на умовах прямих контрактів?	
Чи дотримується позичальник національного законодавства, дозволяючи працівникам створювати професійні об'єднання, укладати колективні договори?	
Чи впроваджений у компанії позичальника механізм розгляду та врегулювання скарг працівників? Чи призначений працівник, відповідальний за своєчасний та прозорий розгляд скарг та реагування на них?	
2.2 Охорона праці та техніка безпеки	
Яким чином позичальник дотримується норм трудового законодавства, що стосуються, зокрема, найму неповнолітніх, заборони на використання примусової праці та заборони дискримінації на робочому місці? Чи забезпечує позичальник, щоб молоді працівники (15-18 років) не були зайняті на небезпечних роботах? Чи зобов'язує позичальник підрядників та постачальників не використовувати дитячу чи примусову працю?	

<p>Як позичальник забезпечує працівникам безпечні та здорові умови роботи? Чи включає це надання працівникам засобів індивідуального захисту (ЗІЗ) та вимога використовувати ЗІЗ? Які заходи для запобігання нещасним випадкам, травмам та захворюванням шляхом зведення до мінімуму небезпечних факторів вжив позичальник? Як часто проводиться в компанії позичальника моніторинг та інспектування умов роботи? Чи ведеться позичальником облік та подання звітів щодо травм, профзахворювань, днів відсутності на робочому місці та днях простою співробітників, а також за кількістю смертей? Чи відстежується в компанії позичальника плинність кадрів? Чи є у компанії програми навчання для працівників з охорони праці та техніки безпеки? Як забезпечується безпека на транспорті позичальника? Чи є відповідна процедура, навчання, наприклад: verification of driver license, insurance, driving hours, health check-up, accident record, etc.). Чи є у компанії план щодо пожежної безпеки, охорони життя та техніки безпеки?</p>	
3.1 Запобігання та зниження забруднення навколишнього середовища	
<p>Які заходи підвищення енергоефективності та економного використання води вживає позичальник у своїх операціях? Чи відстежує позичальник атмосферні викиди та скиди у воду? Чи проводиться відстеження якості навколишнього повітря на об'єкті? Які заходи запобігання та контролю забруднень, що відповідають специфіці проекту, застосовує позичальник?</p>	
<p>Чи розроблений позичальником порядок зберігання, використання та поховання твердих відходів? Чи передбачаються при цьому способи утилізації відходів? Чи позичальник проводить очищення відходів до їх поховання?</p>	
<p>Чи розроблений позичальником порядок зберігання, використання та поховання небезпечних матеріалів?</p>	
<p>Чи розроблено позичальником план запобігання аварійним ситуаціям та адекватне реагування на них?</p>	
3.2 Облік існуючого стану навколишнього середовища та викиди парникових газів	
<p>Які обсяги викидів фірмою позичальника парникових газів (прямі плюс непрямі від отриманої електрики)?</p>	
3.3 Використання, видалення та знешкодження пестицидів	

<p>Як відслідковуються та контролюються шкідники? Якщо використовуються пестициди: – чи вибираються вони з урахуванням наступних факторів: малотоксичні для людського організму, відомі своєю ефективністю у боротьбі проти конкретних видів шкідників та які мають мінімальний ефект на ті види, які не підлягають знищенню, та на навколишнє середовище? – чи є серед них пестициди, які відповідно до рекомендованої Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) класифікації пестицидів за ступенем небезпеки віднесені до класів Ia (надзвичайно небезпечні) та Ib (високо небезпечні), а також пестициди класу II (помірно небезпечні)? – чи упаковані пестициди належним чином та чи промарковані вони (включаючи вказівки для безпечного та належного використання)? Які умови зберігання? Як утилізується пуста тара? – Чи вироблені пестициди підприємством, яке має всі необхідні ліцензії відповідних державних органів? – чи здійснюється поводження з пестицидами, їх зберігання, використання, видалення та знешкодження відповідно до Міжнародного кодексу FAO (Міжнародна організація з сільського господарства та продовольства) щодо поширення та використання пестицидів? Як проводиться моніторинг та контроль за застосуванням добрив?</p>	
<p>4.1 Безпека інфраструктури та обладнання, заходи безпеки у зв'язку з небезпечними речовинами та матеріалами та ризики захворюваності серед населення</p>	
<p>Чи проживають люди в безпосередній близькості до місця ведення бізнесу позичальника? Які взаємини компанії позичальника з місцевим населенням? Чи призначила компанія позичальника осіб, які відповідають за розгляд звернень чи скарг з боку місцевого населення чи інших зацікавлених сторін? Якщо так, чи вказані контактні дані цих осіб на інформаційних щитах виробничих потужностей підприємства позичальника?</p>	
<p>4.2 Готовність та реагування на надзвичайні ситуації</p>	
<p>Чи враховує план готовності та реагування на надзвичайні ситуації, розроблений позичальником, ризики та вплив проектних робіт на місцеве населення?</p>	
<p>5.1 ПРИДБАННЯ ПРАВ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ ТА ЗМУШЕНЕ ПЕРЕСЕЛЕННЯ</p>	
<p>Чи здійснюється набуття прав землекористування для реалізації запропонованих інвестицій? Якщо так, як ця земля використовувалася раніше, і яким чином було придбано права на неї? Чи здійснювалося набуття прав землекористування під контролем уряду?</p>	
<p>Чи виникла потреба фізичного та/або економічного переміщення та переселення осіб у результаті набуття прав землекористування для реалізації проекту?</p>	
<p>Чи розробив позичальник ефективний механізм розгляду скарг?</p>	
<p>6.1 Захист та збереження біологічної різноманітності</p>	
<p>Чи здійснює позичальник якусь діяльність на територіях, що охороняються законом? Чи оцінила компанія позичальника і чи вжила заходів щодо впливу проекту на біологічну різноманітність? GMO policy?</p>	
<p>6.2 Раціональне використання поновлюваних природних ресурсів</p>	

<p>Чи визначила компанія, якими відновлюваними природними ресурсами вона користуватиметься і чи зобов'язується здійснювати стійке управління ними? – у разі реалізації проектів у природних лісах та лісопосадках чи пройшла компанія незалежну сертифікацію, що підтверджує раціональність використання зазначених лісів та лісопосадок?</p>	
КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА	
<p>Чи здійснюється проект у місцевості, де існує можливість виявлення об'єктів культурної спадщини? Якщо так, чи розроблена компанією позичальника процедура оформлення випадкових знахідок?</p>	
ПЛАН КОРЕГУЮЧИХ ЗАХОДІВ	
<p>Перерахуйте всі подальші дії (плани коригувальних заходів), які необхідно зробити співробітнику, який оформляє надання фінансування (гарантії), кредитному комітету, позичальнику, зниження рівня соціально-екологічного ризику.</p>	

Анкета - Екологічні та соціальні аспекти діяльності

PS 1 IFC – Оцінка та управління екологічними та соціальними ризиками та впливами на підприємстві	Так/Ні/ інше	Підтверджуючі документи (за наявності)
Чи є на підприємстві задокументована політика та процедура управління екологічними та соціальними ризиками та уповноважена посада (якщо так вказати ПІБ та посаду)?		
Чи є на підприємстві задокументована кадрова політика (наприклад: прописані права співробітників, відсутність дискримінації тощо)		
Які умови найму діють на підприємстві:		
індивідуальні трудові договори		
колективний договір		
постійні та сезонні робітники відповідно до чинного законодавства		
На підприємстві запроваджено процедуру подання та опрацювання скарг співробітників		
На підприємстві діють робочі організації/профспілки, інше (вказати)		
PS 2 IFC - Організація та умови праці		
Підприємство проводити заходи з безпеки праці та охорони здоров'я працівників		
Чи проводяться інструктажі з техніки безпеки?		
Чи є у працівників персональні засоби захисту (напр., захисні окуляри захисні рукавички)?		
Чи є на підприємстві план пожежної евакуації та план щодо запобігання надзвичайним ситуаціям?		
PS 3 IFC - Ефективне використання ресурсів та запобігання забрудненню відзначте все, що стосується вашого підприємства		
Викиди у повітря:		
Котли		
Автомобільний транспорт (крім електротранспорту)		
Печі та сміттєспалювальні печі		
Спалювання на майданчику		
Використання розчинників		
Використання фумігації		
Випарювання хімічних речовин		
Використання витяжної вентиляції		
Стічні води:		
Тип стічних вод:		
Побутові		
Технологічні:		
а) підвищеного рівня безпеки		
б) безпечні/мало небезпечні		
Скидання стічних вод:		
Каналізація		
Септик		
Власні очисні споруди		
Природні водойми		
Система рециркуляції		
Управління відходами		
Утворення відходів		

Типи відходів:		
Небезпечні відходи (напр. відпрацьовані олії, пестициди, хімікати, медичні відходи, азбест)		
Розміщення/утилізація відходів		
Використання ресурсів		
Матеріали, що використовуються		
Використання поновлювальних природних ресурсів		
Джерело води		
Джерело енергії		
Є поблизу території що належить до природного заповідного фонду?		
Чи є поблизу водойми?		
Чи враховані санітарно-захисні зони навколо об'єкта?		
Небезпечні хімікати, ПММ тощо		
Зберігання хімікатів та паливно-мастильних матеріалів на проектній площадці?		
Розроблені процедури захисту від витоків/розливів		
Наявність обладнання для ліквідації витоків		
Заходи захисту від дощу		
Охорона небезпечних матеріалів від викрадення		
Навчання з поводження з хімікатами, з горючими матеріалами		
Дія несприятливих факторів		
Пив		
Шум		
Запахи		
Парі		
Вібрація		
Транспортні затори та перешкоди		
PS 4 IFC Здоров'я та безпека населення		
Чи є на підприємстві план роботи з зацікавленими сторонами?		
Чи були/є скарги місцевого населення, пов'язані з роботою підприємства?		
Чи були проведені громадські слухання та інформування населення?		
Чи використовується охорона на підприємстві?		
Чи є позитивне вплив підприємства на місцеве населення та його життєдіяльність?		
PS 5 IFC Придбання землі та вимушене переселення		
Чи потрібне придбання земельної ділянки?		
Є потреба у добровільному чи примусовому переселенні населення?		
PS 6 IFC Збереження біорізноманіття та збалансоване управління живими природними ресурсами		
Чи має діяльність підприємства будь-яке вплив на види флори та фауни, занесені до Червоної книги?		
Чи має діяльність підприємства будь-яке вплив на природні території (зміна ландшафту, міграційні коридори, впровадження інвазійних видів)?		
PS 7 IFC Корінні народи/меншини		
Чи має діяльність підприємства будь-яке вплив на корінні народи/меншини/групи населення, що знаходяться в уразливому становищі?		
PS 8 IFC Культурне наслідування		
Чи є поблизу місця культурного та археологічного значення?		